

EMO'dan "TASARRUF TACİRLERİ" UYARISI

29. Enerji Verimliliği Haftası kutlanırken, ülkemizin enerji verimli teknolojileri kullanma zorunluluğu yanında elektrik hizmetinin üretimden kullanıma sunumuna kadar uzanan yapısında yaratılan karmaşanın yol açtığı verimsizlikleri, piyasacı bir yaklaşımla düzenlenen enerji verimliliği sektöründe oluşan "tasarruf tacirlerini" tartışması gerekmektedir.

Elektrik hizmetinin üretim ve dağıtımındaki verimsizlik örneklerinden bazıları şöyle sıralanabilir:

- Yerli kaynak potansiyeli değerlendirilmezken, 2009 yılında elektriğin yüzde 48.5'i doğalgazla üretilmiştir. İthal kömür, fueloil ve LPG ile yapılan üretim de dahil edildiğinde elektriğin yüzde 58.4'ü dış kaynaklardan üretilmiştir.

- Küresel kriz öncesinde; kamuya yatırım yapması yasaklanırken, şirketlerin de beklenen yatırımları gerçekleştirmemeleri sonucunda arz açığı yaratılarak, borsa sisteminde fiyatların yükselmesine yol açılmıştır.

- Elektrik üreticileri için karaborsa yaratılmış, şirketlerin tatlı kar esaslı satışlarına göz yumulmuştur. Kriz sonrasında elektrik talebi azalmış olmasına rağmen, kamu santrallerinin durdurulması pahasına bu borsadaki elektrik alış-satış payı korunmuştur. 2009 yılında kamu santrallerinin elektrik üretimi yüzde 9 civarında azalırken, serbest üretici şirketlerin üretimleri yüzde 21 oranında artmıştır.

- Elektrik üretiminde piyasa mantığının yarattığı kar hırsı verimli üretim olanağını yok ettiği gibi dağıtım hizmetinin de özelleştirilmeye başlanmasıyla verimli hizmet sunumu anlayışından uzak sanal maliyetler yaratılmaya başlanmıştır. Ocak 2010 zammının tamamı dağıtım şirketlerine kar sağlama arayışının sonucudur. Dağıtım şirketlerine her türlü kar garantisi sağlanırken, bu bedellerin tümü fatura yoluyla kullanıcılara kesilmektedir.

Elektrik hizmetinin sunumunda yaratılan plansızlık ve verimsizliğin yol açtığı yüksek maliyetleri karşılaması istenen yurttaşlara ise "enerji verimliliği" kampanyaları ile "ceplerini yakmayan fatura" hayalleri kurulmaktadır. Elbette enerjinin verimli kullanılması, gereksiz kullanımı ortadan kaldıracak tasarruf önlemleri bir yaşam biçimi haline gelmelidir. Ancak kaldracak enerji alanında piyasa yönetiminin yarattığı zafiyetlerin bedelini ödediklerinin farkında olmalı, enerji tasarruf yöntemleri ile de bu bedelden kurtulamayacaklarını bilmelidirler. Nitekim binalarda yapılacak elektrik tasarrufu ile yüzde 20-40 daha az enerji tüketimi mümkün olabileceksen, 2 yılda konutlar için birim elektrik fiyatlarına yapılan zam yüzde 70'i aşmıştır. Yani yurttaşların yapacakları tasarrufla, piyasacı enerji yönetiminin yol açtığı zamlardan kurtulmasına imkan yoktur. Ne yazık ki yurttaşlar yalnızca "ceplerini yakmayan fatura" hayaliyle ideolojik olarak kandırılmamakta, aynı zamanda piyasa içinde de "tasarruf tacirlerinin" eline bırakılmaktadırlar. Enerji tasarrufu sağlayan cihazlar piyasası "tasarruf tacirleriyle" dolarken, bu alanda tam bir bilgi kirliliği yaratılmıştır. Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizde dağıtılan tasarruflu ampullerle ilgili ortaya atılan "dinleme" iddialarından, tasarruflu ampullerin içindeki civanın zehirleyiciliğine, elektrikli ısıtıcı üreten firmaların "benimki seninkinden daha tasarruflu" savaşlarına, sizin elektrik kullanımınızı

azaltmadan tüketim miktarını ve faturanızı azaltacağını iddia eden büyütlü aletlere kadar uzanmıştır.

Bugüne kadar Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı başta olmak üzere yetkili kurumların bu konularda yurttaşları uyardığı, bu tür bilime, mühendisliğe ve teknığe aykırı iddialarda bulunan şirketlerle ilgili işlem yapıldığına ilişkin herhangi bir bilgi kamuoyuna açıklanmamıştır.

Elektrik Mühendisleri Odası, kamu yararını gözeterek, elektrik kullanımını azaltmadan faturaları azalttığını iddia eden aletleri laboratuvar ortamında incelettiyerek bir rapor hazırlamıştır. Adı geçen "sözde elektrik tasarruf cihazları" tamamen bir aldatmacadan ibarettir.

Büyük işletmelerde zorunlu olan kompanzasyon işlemi, elektrik akımının iş görmeyen gücü (körgüç) olarak tanımlanabilecek "reaktif enerji"nin sisteme geri verilerek, toplam elektrik üretiminde yaratacağı gereksiz artış etkisini önlemeye yöneliktir. Öncelikle, mevcut mevzuata göre "mesken abonelerine, tek fazla beslenen abonelere, bağlantı gücü 9 (dokuz) kW'a (dahil) kadar olan abonelere" reaktif enerji tarifi uygulanmadığının altı çizilmelidir. Yani bu abonelerin kompanzasyon yapmalarına gerek duyulmamakta, bu nedenle de bu sayaçlar reaktif enerji kaydetmemektedir. Elektrik tasarruf cihazı adı altında satışa sunulan bu tür aletler ise, zaten kayda girmeyen bu reaktif enerjiye yönelik küçük kompanzasyon aletleridir.

Konut ve küçük işyerlerine cihazın pazarlanmasında kullanılan yöntem de işte bu noktaya yöneliktir. Bir grup floresan lamba yakılmakta, sözde tasarruf cihazı takılmadan lamba devresindeki akım, pens ampermetre ile ölçülerek müşteriye gösterilmekte; ardından cihaz fişe takılmakta ve aynı noktadaki akım yine ölçülmektedir.

Cihaz devrede iken bir miktar azalan akım değeri üzerinden halkın aldatılması desteklenmektedir. İşin püf noktası da buradadır. Azalan akım, fişe takılan noktadaki reaktif enerjinin cihazdan şebekeye verilmesi ile oluşmaktadır. Kirli bir kampanya ile pazarlanan bu cihazlar bu tip sayaçların kaydetmediği, bu nedenle de tüketim faturalarına yansımayacek olan reaktif kompanzasyon işlevi görmektedir.

Konuyla ilgili Odamız tarafından yaptırılan bilimsel çalışmanın sonuçları özet bir rapor olarak EMO'nun İnternet sitesinde yayınlanmıştır. Çalışma kapsamında piyasada satılan 3 cihaz seçilmiş ve bunların incelenmesi sonucu hazırlanan raporda şu saptamalar yer almıştır:

- "Her üç cihaz da kondansatör fonksiyonu göstermektedir. Kondansatörlerin, bu cihazların bağlanması öngörülen noktalara tesis edilmesi halinde alınacak sonuç, bu cihazlarla alınacak sonuçtan farklı olmaz, hatta bu cihazların aktif kayıpları dikkate alındığında daha da iyi sonuç alınabilir.

- Bu cihazlar veya kondansatörlerin devrelere bağlanması olayı kompanzasyon işlemi olarak elektrik tesislerinde uygulana gelen yöntemdir. Söz konusu cihazların veya kondansatörlerin tesis edilmesi ile bina tesisatında bağlandıkları nokta ile sayaç arasındaki hatlarda meydana gelen ısınma kayıpları azalmış olur. Hesaplardan (raporda yer alan) görüleceği gibi cihazların kendi kayıpları büyük olduğundan ekonomi yerine ilave aktif enerji tüketimine sebep olmaktadırlar.

- Sonuç olarak bu cihazların aktif enerjiden tasarruf sağlaması söz konusu değildir."

Ne yazık ki bu cihazlar görsel ve yazılı medyada reklamlar yoluyla yer almakta; marketlerde, elektronik ortamda satılmaktadır. Kamuoyunun kandırılmasının önlenmesi amacıyla EMO tarafından Reklam Kurulu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na başvuruda bulunulacaktır. 13 Ocak 2010

Elektrik Mühendisleri Odası Bursa Şubesi
11. Dönem Yönetim Kurulu